

Broedvogels van De Blink in 2003

Jelle van Dijk

Dit duinterrein beslaat het gehele gebied dat omsloten wordt door Noraweg, Langevelderslag, fietspad en Randweg. De oppervlakte bedraagt ruim 80 ha. Het gehele gebied is door prikkeldraad omgeven en is niet toegankelijk voor het publiek. In het gebied zijn geen paden.

Hoewel het gebied een landschappelijke eenheid vormt, is het gebied eigendom van drie instanties, te weten:

- Stichting Het Zuid-Hollands Landschap
- Waterleidingbedrijf Amsterdam (tot voor kort GWA)
- Staatsbosbeheer

De eigendomsgrenzen zijn in het terrein niet aangegeven. Het beheer bestaat voornamelijk uit niets doen. In het verleden is met name in het centrale deel plaatselijk Helm ingestoken om de verstuingen binnen de perken te houden.

Het terrein is zeer geaccidenteerd. In het centrale deel zijn enkele diepe stuifkuilen. De valleien zijn dicht begroeid met soorten als Eenstijlige meidoorn, Egelantier, Kardinaalsmuts, Gewone vlier en Duindoorn. Ook komen Grauwe abeel en Zomereik voor, zowel in struikvorm als in goed ontwikkelde boom. Verrassend zijn een Vederesdoorn en een breed uitgroeide Taxus is het oostelijk deel. Met name in het westelijk deel komen uitgestrekte, lage ligusterstruwelen voor. Alleen in het noordoosten is in het verleden een bosje met Oostenrijkse dennen aangeplant. Hier zijn ook Gewone esdoorns opgeslagen. In de noordoosthoek, op de plaats waar het fietspad de Randweg verlaat, bevindt zich een bosje van Grauwe abelen.

Dit duingebied werd in het verleden reeds zesmaal door leden van de *Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk* op broedvogels onderzocht: 1974, 1975, 1979, 1980, 1985 en 1992. De resultaten van die tellingen zullen hier ook worden genoemd en er zal kort worden ingegaan op de veranderingen die in de loop der jaren zijn opgetreden.

Het terrein werd in het voorjaar van 2003 twaalf maal bezocht. Bezoekdata: 15 maart, 22 maart, 28 maart, 11 april, 21 april, 8 mei, 9 mei, 12 mei, 16 mei, 26 mei, 27 mei, 8 juni. Niet bij elk bezoek werd het gehele gebied doorkruist, omdat een volledige telling al snel meer dan 2 uren neemt vanwege de bijzondere terreinsituatie. De zangintensiteit is in veel gevallen dan al zo sterk afgenomen dat voortzetting van de telling geen goed vergelijkingsmateriaal meer oplevert. Bij elke bezoek werden de waargenomen vogels op een veldkaart ingetekend. In totaal werd 22 uur aan het veldwerk besteed.

De methode die werd gevolgd is de uitgebreide territoriumkartering van SOVON. Ook voor de interpretatie van de veldgegevens werd de handleiding van SOVON gevolgd (*Broedvogels inventariseren in proefvlakken*, SOVON 1996). Ten behoeve van de beherende instanties zijn de resultaten van 2003 opgesplitst per deelgebied. Van de tellingen uit het verleden is een dergelijke opsplitsing niet meer mogelijk omdat de veldkaarten van die inventarisaties niet in het archief zijn terug te vinden.

Tabel 1. Broedvogels van De Blink/Langevelde

Soort	1974	1975	1979	1980	1985	1992	2003	ZHL	WBA	SSB
Wilde Eend	0-2	2-3	3-4	4-5	-	-	-			
Patrijs	-	1	1	1	-	-	-			
Fazant	1-2	?	1-2	6-8	3	1	1	1	-	-
Scholekster	2	4-6	-	1	-	-	-			
Kievit	2	3	1	2	-	-	-			
Wulp	4	4	4	4	4	-	-			
Houtduif	4-5	6-8	7-9	10-12	12-15	18	3	1	2	-
Zomertortel	1	1	1	1	1	2	-			
Koekoek	1-2	1	2	2	3	2	1	1		
Boomleeuw.	-	2	0-1	1	-	-	3	1	2	-
Veldleeuw.	25-30	25-35	2-3	2	-	-	-			
Boompieper	5-6	3-5	-	-	-	-	2	-	2	-

Graspieper	5-7	2-4	1	2	-	4	4	1	-	3
Winterkoning	7-9	7-9	0-1	3	-	5	4	2	2	-
Heggenmus	20-22	15-20	9-12	13	42	31	30	8	14	8
Roodborst	1-2	1-2	-	2	-	2	-	-	-	-
Nachtegaal	2	4-5	4	5	19	28	24	7	11	6
Gekr. Roodst.	0-1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Roodb.tapuit	3	3	1-2	2	1	2	5	1	2	2
Tapuit	12-15	6-8	8-10	10-12	17	2	-	-	-	-
Merel	5-6	3-5	3-4	5	7	4	13	4	5	4
Sprinkhaanz.	-	1	0-1	1	2	-	2	1	1	-
Bosrietzanger	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Braamsluiper	-	-	1-2	2	4	6	3	2	-	1
Grasmus	10-12	5-8	8-10	8	18	41	24	7	10	7
Zwartkop	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tuinfluit	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-
Tijftjaf	-	-	-	-	-	2	3	2	1	-
Fitis	14-18	20-25	10-12	12-15	40	18	18	5	9	4
Pimpelmees	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Koolmees	-	1	-	1	-3	3	4	1	2	1
Gaai	-	-	-	-	-	1	2	-	2	-
Ekster	2-4	1-2	8-10	11	10	5	2	1	-	1
Zwarte Kraai	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-
Ringmus	-	0-1	-	-	1	-	-	-	-	-
Vink	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Groenling	-	0-1	1	1	-	-	-	-	-	-
Kneu	35-40	40-50	12-15	10-12	20	12	15	6	5	4

Veranderingen

De broedvogelstand wordt beïnvloed door veranderingen in het terrein zelf en door ontwikkelingen op grotere schaal die hun invloed ook in dit terrein doen gelden.

Wat het terrein zelf betreft kunnen we vaststellen dat het gebied dichter begroeid is geraakt met bomen en struiken. In 1979 en 1980 heb ik dit gebied ook onderzocht. In die jaren kon men zich veel sneller door het gebied bewegen dan heden ten dage. Nu komt het herhaaldelijk voor dat men volkomen vastloopt in dichte struwelen, iets dat ruim twintig jaar geleden zelden gebeurde. Niet alleen zijn de struwelen dichter en hoger geworden, ook de oppervlakte die hiermee is bedekt, is toegenomen. Dit houdt tevens in dat de delen met een lage begroeiing in oppervlakte zijn afgenomen. Verder kreeg ik de indruk dat de oppervlakte met stuifplekken eerder kleiner dan groter geworden is.

De afname in oppervlakte van plekken met lage begroeiing is voor een belangrijk deel veroorzaakt door de afname van het aantal Konijnen. Dit aantal is afgenomen door verschillende ziektes, maar de komst van de Vos (omstreeks 1976) heeft hierbij ook een belangrijke rol gespeeld. Veel minder invloed op de begroeiing had de komst van Ree (omstreeks 1980) en Damhert (omstreeks 2000). Van belang voor verschillende soorten is ook de komst van de Havik geweest. Deze soort broedt weliswaar niet in het terrein zelf, maar wel op een steenworp afstand, namelijk op het terrein van de Noordwijkse Golfclub (sinds 2000). Het hier besproken duinterrein behoort nadrukkelijk tot het jachtgebied van deze Haviken. Midden in het gebied bevindt zich een lage abeel die dikwijls als uitkijkpost dient, niet alleen om broedvogels van De Blink te verschalken, maar ook om langstrekkende postduiven te grijpen.

Verschiedende veranderingen in de broedvogelaantallen zijn te verklaren vanuit de hierboven genoemde ontwikkelingen.

De toegenomen 'verstruiking' heeft in combinatie met de komst van de Vos en ongetwijfeld versneld door de komst van de Vos de volgende soorten uit het duin verdreven:

Wilde Eend, Patrijs, Scholekster, Kievit, Wulp.

Bij enkele andere soorten hebben deze ontwikkelingen vermoedelijk ook een rol gespeeld, maar het is de vraag of dit de hoofdoorzaak van hun verdwijnen is geweest. Het gaat hierbij om

Veldleeuwerik en Tapuit. Ook buiten het duingebied waar de aanwezigheid van Vossen minder dominant is, gaat het met deze soorten bergafwaarts. Opvallend is overigens dat de Boomleeuwerik, ook een bodembroeder, zich opnieuw gevestigd heeft, evenals in andere duingebieden waar de Vos nadrukkelijk aanwezig is. Niet alle veranderingen in de stand van bodembroeders zijn aan de Vos toe te schrijven!

De duidelijke toename van het aantal Houtduiven tot 1992 is toe te schrijven aan het ouder en hoger worden van de struik- en boombegroeiing. De sterke afname die in 2003 werd vastgesteld is vermoedelijk op rekening van het havikenpaar te schrijven. Dat geldt ook voor de lage stand van het aantal Eksters momenteel.

Geprofiteerd van de toegenomen struikgroei hebben ongetwijfeld soorten als Nachtegaal, Heggenmus en Grasmus. Waarom de Fitis niet meer werd gezien, is niet duidelijk.

De achteruitgang ten opzichte van 1992 bij Nachtegaal en Grasmus kan veroorzaakt worden door trekgolven na de zogenaamde datumgrens. Volgens de richtlijnen van SOVON mogen zangwaarnemingen na een bepaalde datum pas meegeteld worden. Vooral in de kustzone kan er sprake zijn van doortrek van Scandinavische vogels na deze datumgrens. Dit kan zingende vogels opleveren die dan ten onrechte in het broedvogelresultaat worden meegenomen. Schijnbare toe- of afname kan hiervan het gevolg zijn.

Broedvogels van de bossen in het Langeveld in 2003

Jelle van Dijk

De Langevelderslag en de ingang naar het terrein van de Kennemer Zweefvliegclub verdelen het onderzochte gebied in drie duidelijk te onderscheiden delen:

ten westen van de Langevelderslag

In dit deel treffen we een camping aan (Jan de Witt), een bollenveld, enkele dienstwoningen van het Waterleidingbedrijf Zuid-Holland, een oud eikenhakhoutbosje, een deel met struikgewas en kleine open plekken, en tenslotte het deel dat eigendom is van de Stichting Het Zuid-Hollands Landschap (ZHL). Voor de helft is dit ingeplant met loofhout (met veel Zwarte els), het andere deel was grasland en is in het kader van natuurontwikkeling in de winter van 2002/2003 enkele decimeters afgegraven en van een poel voorzien.

tussen Langevelderslag en ingang zweefvliegveld

Dit gebied is in z'n geheel eigendom van het ZHL en bestaat uit gemengd loofbos en schrale weiden. Evenals het bezit van het ZHL in gebied A en gebied C werden deze delen na de ruilverkaveling in het begin van de jaren zestig van de vorige eeuw ingeplant met loofhout waarbij enkele stukken open bleven die later werden beheerd als onbemest grasland. Voor de aanplant werd gebruik gemaakt van Zomereik, Beuk, Grauwe abeel, Zwarte els, Ruwe berk, Canadese populier en veel Gewone esdoorn. Voor de struiklaag werd gebruik gemaakt van Eenstijlige meidoorn, Spaanse aak en Rode kornoelje. Evenals het graslandkavel aan de zuidzijde van de Langevelderslag is ook het graslandkavel ten noorden van deze weg ingericht als natuurontwikkelingsgebied met waterpartijen.

ten oosten van de ingang zweefvliegveld

Dit gebied is gedeeltelijk eigendom van het ZHL. De rest is in handen van het Waterleidingbedrijf Amsterdam en particulieren. Het ZHL-gebied is ingericht zoals beschreven werd bij deel B. Wel zijn hier enkele oude restanten van de vroegere duinbegroeiing behouden gebleven zoals een veldje met Struikheide en een struweel met Duindoorns. In het overige deel van dit gebied treffen we oud eikenhakhoutbos aan en een camping met veel Grauwe abeel en populieren.

Onderzoek

Leden van de *Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk* hebben in het verleden driemaal eerder broedvogelinventarisaties in dit gebied uitgevoerd. Helaas zijn daarbij niet steeds dezelfde begrenzingen aangehouden. In 1973 werd het gebied geteld tussen de Langevelderslag en de ingang van het zweefvliegveld (gebied A). De gegevens van deze tellingen zijn niet in het archief van de Noordwijkse